

Aleksandra Wiktorow
Akademia Finansów i Biznesu Vistula – Warszawa

Sektor ubezpieczeń w Polsce w 2012 roku

Streszczenie

W 2012 roku wzrosła składka przypisana brutto w prawie wszystkich grupach ubezpieczeń na życie oraz majątkowych i osobowych. Wzrost kwoty odszkodowań i świadczeń był nieco niższy. Wszystkie zakłady ubezpieczeń spełniały wymóg pokrycia marginesu wypłacalności/kapitału gwarancyjnego środkami własnymi oraz wymóg w zakresie pokrycia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami. Po analizie wszystkich wskaźników finansowych, można stwierdzić, że sytuacja finansowa sektora ubezpieczeń, zarówno działu I, jak II, w 2012 roku w Polsce była stabilna i uległa nieznacznej poprawie w stosunku do roku poprzedniego.

Słowa kluczowe: zakłady ubezpieczeń, składka przypisana brutto, odszkodowania i świadczenia, wyniki finansowe.

Kody JEL: G22

Aktywa ubezpieczeń w Polsce w roku 2012

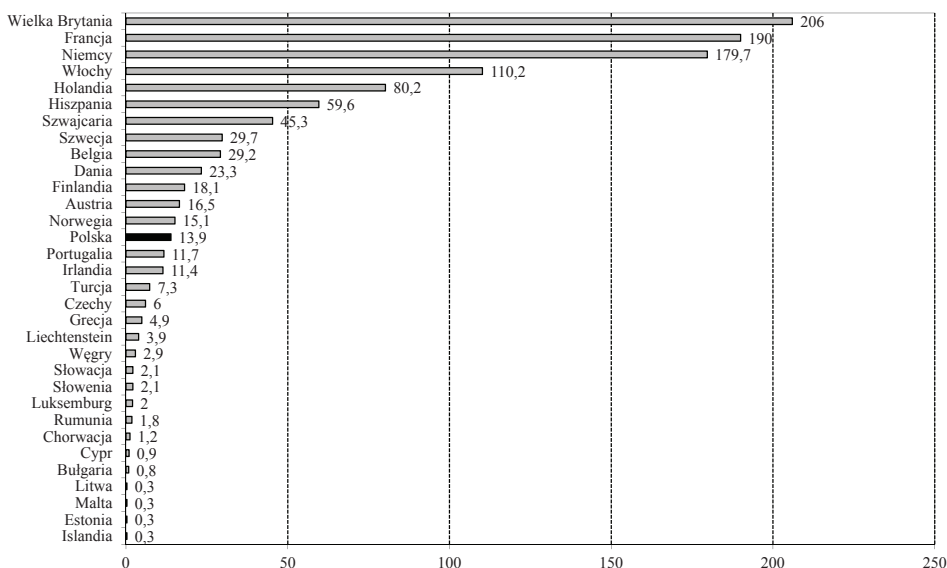
Polski rynek ubezpieczeń wygląda skromnie w porównaniu z krajami Europy Zachodniej, chociaż ciągle się rozwija. W Polsce potrzeba ubezpieczenia, zarówno życia, jak i majątku, ewentualnej utraty dochodu z różnych powodów, skutków klęsk żywiołowych nie jest jeszcze powszechna. Brak jest tradycji w tej dziedzinie, co wynika m.in. z faktu, że pod wpływem nacisków opinii publicznej państwo jest niejako przymuszane do pomocy poszkodowanym, zwłaszcza, gdy zdarza się jakaś większa katastrofa czy kataklizm. Kupowane są najczęściej ubezpieczenia obowiązkowe, chociaż także nie zawsze, gdy jest to wymagane. Najlepszym przykładem jest tu OC komunikacyjne (ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej sprawcy wypadku). Według danych Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, takiego ubezpieczenia nie ma 250 tysięcy posiadaczy samochodów. Przyczyną, bardzo ważną, niewielkich wydatków na ubezpieczenia są niskie dochody pracujących, co powoduje, że dochody z pracy przeznaczane są, przede wszystkim, na bieżące wydatki, w tym spłaty kredytów, zwłaszcza mieszkaniowych. Potrzeba ubezpieczenia nie jest priorytetem, chyba, że jest to ubezpieczenie obowiązkowe. Na wykresie 1 pokazano, że różnice w wartości składki brutto na ubezpieczenie między Polską a krajami z dobrze rozwiniętymi ubezpieczeniami jest olbrzymia – 206 mld euro w Wielkiej Brytanii i 12,9 mld euro w Polsce. Wszystkie kraje Europy Środkowo-Wschodniej są za Polską, co nie jest niespodzianką. Liczba ludności jest w każdym z nich nieporównanie mniejsza niż w Polsce, poziom rozwoju gospodarczego po-

dobny, a potrzeba ubezpieczenia także jeszcze nie tak uświadomiona jak w krajach, w których zawsze istniała gospodarka rynkowa.

Tę różnicę w wydatkach na ubezpieczenia najlepiej pokazuje odniesienie do wydatków na jednego mieszkańca. W 2010 roku w Holandii na ubezpieczenie przeciętny mieszkaniec wydał ok. 5000 euro, a w Polsce ok. 350 euro, czyli przeszło 14 razy mniej. Przy czym nie ma aż takiej różnicy w dochodzie na 1 mieszkańca. Porównując najwyższy w Unii Europejskiej średni miesięczny dochód na osobę netto – 2990 euro w Luksemburgu z 597,9 euro w Polsce, różnica jest duża, 5-krotna, ale znacznie mniejsza niż w wydatkach na ubezpieczenie. Różnica w PKB na mieszkańca jest olbrzymia w wartościach nominalnych – 68 500 euro w Luksemburgu i 25 000 w Polsce i wynika z tego, że ważne są bieżące dochody – im wyższe tym skłonność do ubezpieczenia wyższa, przede wszystkim ubezpieczenia życia.

Wykres 1

Wartość składki przypisanej brutto w krajach europejskich w 2011 roku (w mld EUR)

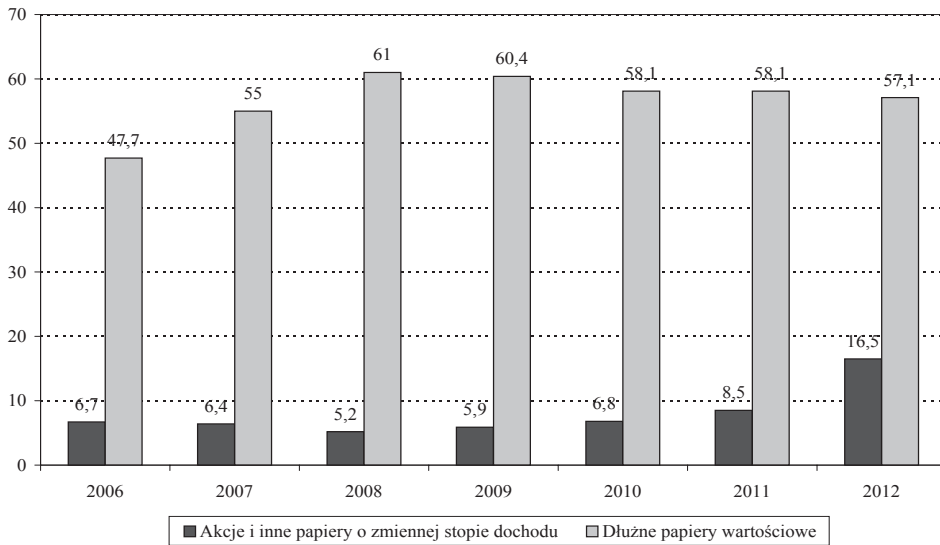

Źródło: Insurance Europe.

Ważne dla gospodarki narodowej są aktywa ubezpieczeń ulokowane w różnych instrumentach finansowych, ponieważ mogą służyć rozwojowi gospodarczemu jako inwestorzy długoterminowi. W roku 2012 wartość lokat (z wyłączeniem lokat UFK, czyli z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym) wynosiła 76,6 mld zł, co w porównaniu z rokiem 2011 stanowi wzrost o 13,5%. Rynek ubezpieczeń stanowił ok. 4% wartości polskiego PKB.

Wykres 2

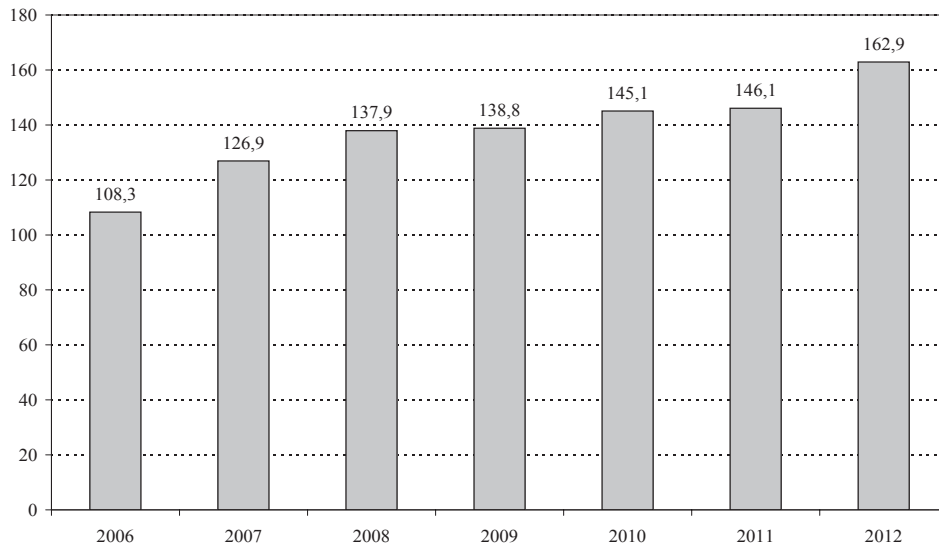
Wartość lokat krajowych zakładów ubezpieczeń w papiery wartościowe o stałej i zmiennej stopie dochodu z wyłączeniem lokat ubezpieczeń z UFK (w mld PLN)

Źródło: dane Polskiej Izby Ubezpieczeń.

Wykres 3

Wartość aktywów krajowych zakładów ubezpieczeń (w mld PLN)

Źródło: jak w wykresie 2.

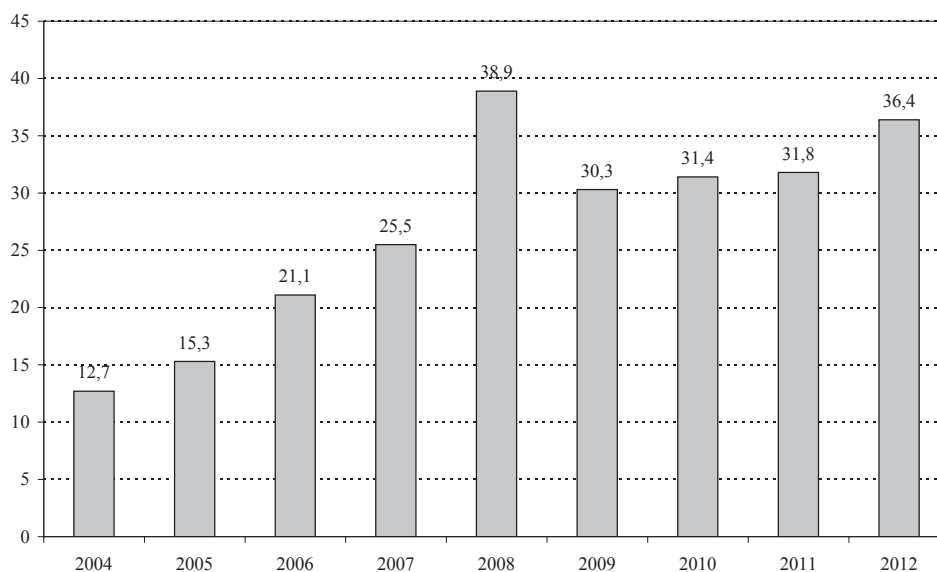
Łącznie wartość wszystkich aktywów krajowych zakładów ubezpieczeń wynosiła w 2012 r. 162,9 mld zł, co oznacza prawie 12% wzrost w stosunku do poprzedniego roku. Zmieniała się struktura lokat – w 2012 r. lokaty w akcje i inne papiery o zmiennej stopie dochodu prawie się podwoiły. Od 2008 r., czyli roku początku kryzysu gospodarczego na świecie, lokaty w papiery dłużne wolno, ale systematycznie spadają.

Składka przypisana brutto zebrana przez zakłady ubezpieczeń w Polsce w 2012 roku

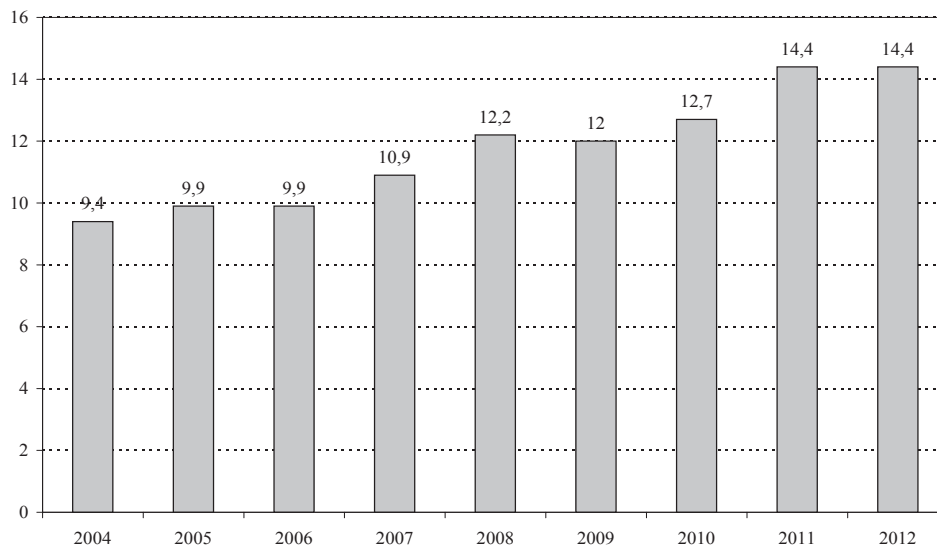
W 2012 roku działalność ubezpieczeniową prowadziło 28 krajowych zakładów ubezpieczeń na życie, 30 zakładów ubezpieczeń osobowych i majątkowych oraz 1 zakład reasekuracji. Składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń wyniosła w 2012 roku 62,6 mld zł, co oznacza wzrost o 9,7% w stosunku do roku poprzedniego. W dziale I ubezpieczeń na życie składka wzrosła o 14,3% do 36,4 mld zł (por. wykres 4), a w dziale II (wliczono do niego zakład reasekuracji) o 3,85% do 26,3 mld zł. Przy czym w dziale ubezpieczeń komunikacyjnych, w którym dominują ubezpieczenia obowiązkowe przypis składki pozostał bez zmian (por. wykres 5). W pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych, czyli z wyłączeniem ubezpieczeń komunikacyjnych, wzrósł o 9,2% (por. wykres 6).

Wykres 4

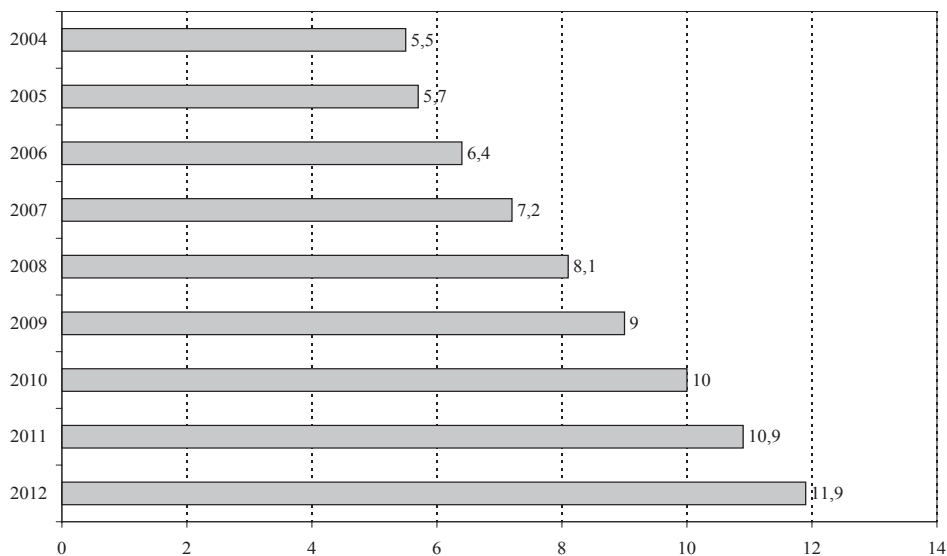
Wartość składki przypisanej brutto w ubezpieczeniach na życie (w mld PLN)

Źródło: jak w wykresie 2.

Wykres 5**Wartość składki przypisanej brutto z ubezpieczeń komunikacyjnych (w mld PLN)**

Źródło: jak w wykresie 2.

Wykres 6**Wartość składki przypisanej brutto z pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych, bez ubezpieczeń komunikacyjnych (w mld PLN)**

Źródło: jak w wykresie 2.

Biorąc pod uwagę składki zebrane przez poszczególne zakłady ubezpieczeń, trzeba stwierdzić, że w jest dość silna koncentracja sektora ubezpieczeń, zarówno w dziale I jak i II. W dziale I ubezpieczeń na życie 5 największych zakładów zebrało prawie 59% całości przypisu składki.

Tabela 1

Zakłady ubezpieczeń działu I o największym udziale w rynku w latach 2011 i 2012 (wg wielkości składki przypisanej brutto; w %)

Lp.	Zakład ubezpieczeń	2011	Zakład ubezpieczeń	2012
1.	PZU ŻYCIE S.A.	30,81	PZU ŻYCIE S.A.	25,60
2.	TU na Życie EUROPA S.A.	8,06	BENEFIA TU na Życie S.A.	10,02
3.	TU na Życie WARTA S.A.	7,82	OPEN LIFE TU Życie S.A.	9,16
4.	ING TU na Życie S.A.	6,41	TU na Życie WARTA S.A.	7,37
5.	AVIVA TU na Życie S.A.	5,69	TU na Życie EUROPA S.A.	6,70
Razem		58,77		58,85

Źródło: Raport o stanie sektora ubezpieczeń po IV kwartałach 2012 roku, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa, kwiecień 2013 r.

Największy spadek udziału w rynku odnotowało PZU ŻYCIE S.A. – o 5,2 p.p., największy wzrost Benefia TU na Życie S.A. – o 7,24 p.p., co oznacza awans z 11. pozycji w 2011 r. na 2. w 2012 r. oraz Open Life TU na Życie S.A. – o 7,19 p.p., co oznacza awans z 14. na 3. pozycję.

Tabela 2

Zakłady ubezpieczeń działu II o największym udziale w rynku (wg wielkości składki przypisanej brutto) w latach 2011i 2012 (w %)

L.p.	Zakład ubezpieczeń	2011	Zakład ubezpieczeń	2012
1.	PZU S.A.	32,61	PZU S.A.	32,19
2.	STU ERGO HESTIA S.A.	10,47	TUiR WARTA S.A.	13,27
3.	TUiR WARTA S.A.	9,01	STU ERGO HESTIA S.A.	10,44
4.	TU ALLIANZ S.A.	7,36	TU ALLIANZ S.A.	6,75
5.	INTERRISK S.A.	4,21	UNIQA TU S.A.	4,39
Razem		63,66	Razem	67,05

Źródło: jak tabela 1

Wzrost składki przypisanej brutto nastąpił w 16 zakładach, w 12 nastąpił spadek składki przypisanej brutto w porównaniu z rokiem 2011. Procentowo największy był przyrost

składki w grupie ubezpieczenia na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – o 16,89%, dlatego też zwiększył się ich udział w strukturze ubezpieczeń działu I do 33,15%.

Koncentracja sektora ubezpieczeń działu II jest znacząco większa od koncentracji występującej w dziale I. W 2012 r. pięć największych zakładów zebrało 67,05% składki, co oznacza wzrost o 3,39 p.p. Wzrosty udziału nie były tak duże jak w dziale I, udział TUiR Warty S.A. zwiększył się o 4,26 p.p. Udział każdego z pozostałych zakładów z pierwszej piątki się trochę zmniejszył, a na piąte miejsce z szóstego awansowała UNIQA TU S.A, zastępując INTERRISK S.A. (por. tabela 2).

Największy udział w dziale II mają ubezpieczenia komunikacyjne, które zebrały 56,78% składki całego działu, w tym 34,84% to składka na ubezpieczenie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, a 21,94% składka na ubezpieczenie auto-casco. Ubezpieczenia majątkowe stanowiły 20,08% składki działu II, pozostałe ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej – 7%, ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe – 6,98%. Największy spadek w stosunku do roku poprzedniego dotyczył ubezpieczenia auto-casco, ich udział zmniejszył się 1,30 p.p.

Sześć zakładów (na ogólną liczbę 30) działu II odnotowało spadek składki przypisanej brutto.

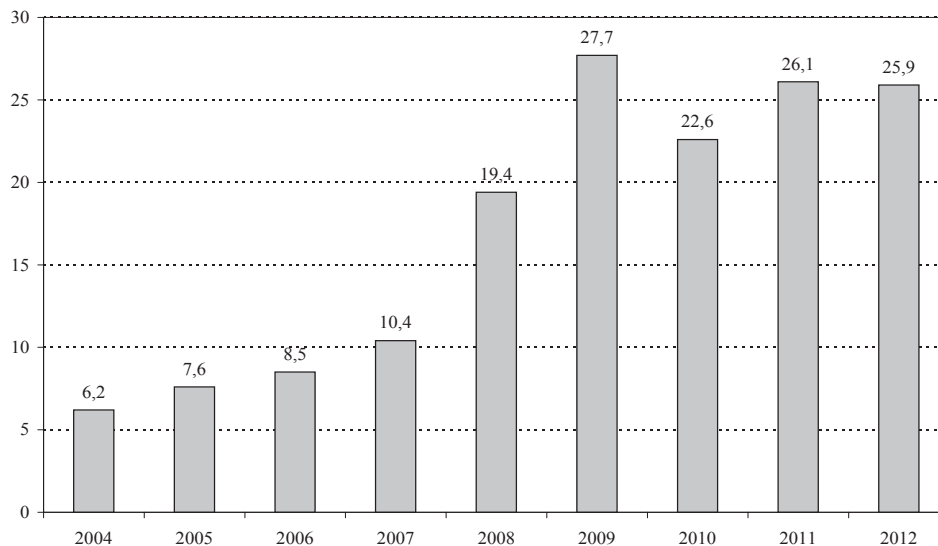
Odszkodowania i świadczenia

W 2012 r. zakłady ubezpieczeń wypłaciły 39,96 mld zł odszkodowań i świadczeń brutto. Było to tylko o 0,39% (o 0,15 mld zł) więcej niż w roku 2011 r. W dziale I wypłacono świadczenia o wartości 25,92 mld zł (por. wykres 7), co stanowiło 64,85% wszystkich świadczeń w sektorze ubezpieczeń. Wpłaty w dziale I były o 0,58% niższe niż w roku 2011. Spadła wartość świadczeń w grupie ubezpieczeń na życie o 5,55%, a duży wzrost – 14,64% – nastąpił w grupie ubezpieczeń na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym.

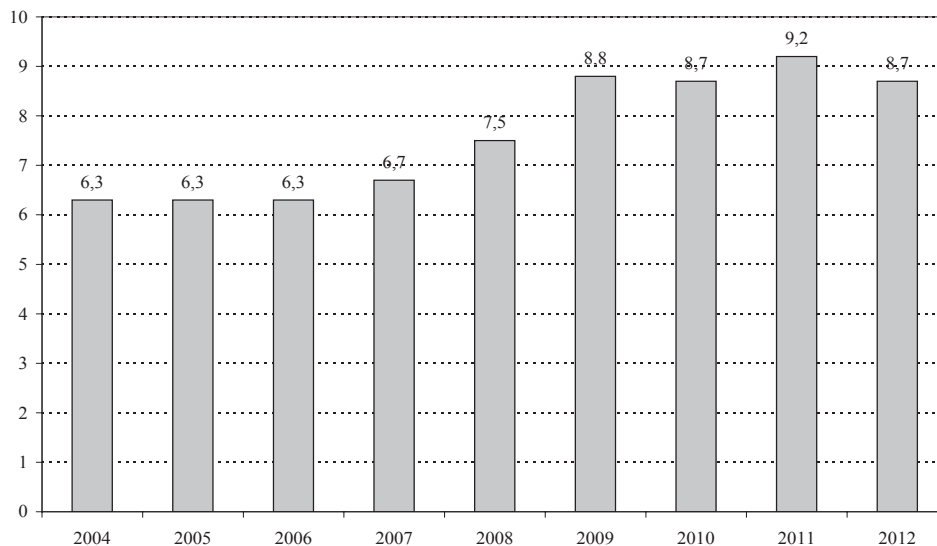
W dziale II wartość wypłaconych odszkodowań i świadczeń wzrosła w 2012 r. o 2,23%, spadła wartość wypłat z ubezpieczeń komunikacyjnych, natomiast wypłaty z autocasco zmniejszyły się o 7,06%.

Zdecydowanie wzrosły odszkodowania w grupie pozostałe szkody rzeczowe, o 38,59% (o 36 mld zł). Wynikało to przede wszystkim z dużej liczby zniszczeń upraw z powodu przymrozków, a wzrost o 534% (0,36 mld zł) związany był głównie z pogorszeniem się ogólnej sytuacji firm z sektora budowlanego. Znaczący spadek wypłat wystąpił w przypadku ubezpieczeń szkód spowodowanych żywiołami – 18,06% (0,25 mld zł).

W 2012 r. 24 spośród 30 zakładów ubezpieczeń odnotowały wzrost wypłaconych odszkodowań i świadczeń.

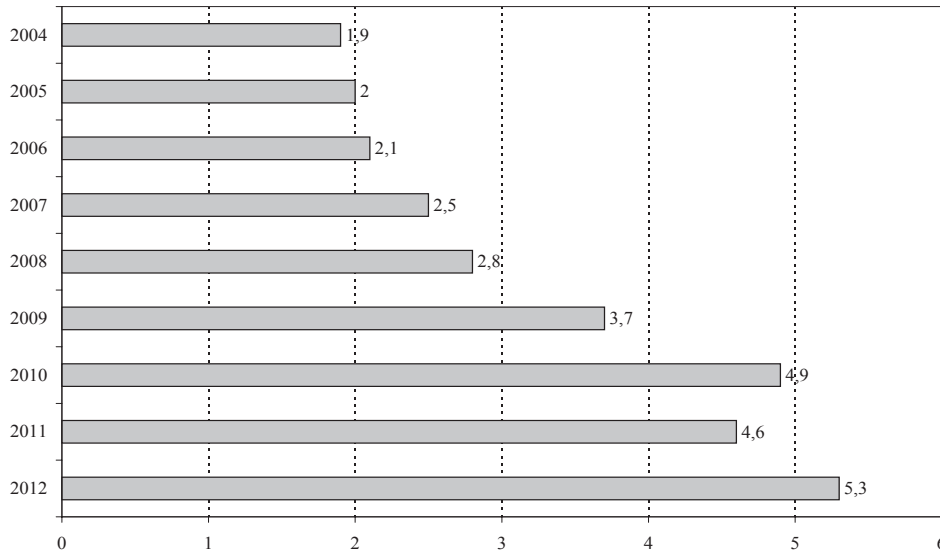
Wykres 7**Wartość wypłaconych odszkodowań i świadczeń w ubezpieczeniach na życie (w mld PLN)**

Źródło: jak w wykresie 2.

Wykres 8**Wartość wypłaconych odszkodowań i świadczeń z ubezpieczeń komunikacyjnych (w mld PLN)**

Źródło: jak w wykresie 2.

Wykres 9**Wartość wypłaconych odszkodowań i świadczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych bez ubezpieczeń komunikacyjnych (w mld PLN)**

Źródło: jak w wykresie 2.

Wyniki zakładów ubezpieczeń

Koszty działalności ubezpieczeniowej wzrosły w 2012 r. o 9,96%. Zakłady ubezpieczeń na każde 100 zł składki poniosły na swoją działalność koszty w wysokości 23,3%. Koszty akwizycji stanowiły łącznie 16,51% składki przypisanej brutto i były wyższe o 0,16 p.p. niż rok wcześniej. W dziale I koszty akwizycji (4,67 mld zł) stanowiły 12,84% składki i wzrosły o 17,44%, a w dziale II wyniosły 5,67 mld zł i wzrosły o 5,80%. Stanowiły 21,58% składki przypisanej brutto (wzrost o 0,40 p.p.). Jak widać, w obydwu działach koszty akwizycji wzrosły szybciej niż składka przypisana brutto.

Koszty związane z działalnością lokacyjną spadły o prawie 59%. W dziale I koszty te osiągnęły 2,46 mld zł, a spadek był związany ze spadkiem niezrealizowanych strat na lokatach (o 2,64 mld zł). W dziale II koszty działalności lokacyjnej wyniosły 0,60 mld zł (spadek o 21 mld zł, głównie z powodu zmniejszenia się o 0,13 mld zł wyniku ujemnego z realizacji lokat).

Zysk techniczny sektora ubezpieczeń był o 14,69% wyższy niż w 2011 r. W dziale ubezpieczeń na życie nastąpił wzrost o 3,42%. Zysk techniczny osiągnięto we wszystkich grupach ubezpieczenia na życie z wyjątkiem ubezpieczeń rentowych. Wśród 28 zakładów działu I, 21 osiągnęło dodatni wynik techniczny, a 7 wykazało stratę techniczną.

W dziale II zysk techniczny wzrósł o 3,42% (3,46 mld zł) i był efektem głównie dobrego wyniku ubezpieczeń wypadkowych, auto casco i szkód spowodowanych żywiołami. Najwięcej traciły ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów, pozostałych szkód rzeczowych (w roku 2012 straty w uprawach spowodowane przez przymrozki) i gwarancje ubezpieczeniowe. Należy jednak podkreślić, że strata techniczna w grupie OC posiadaczy pojazdów jest niższa o 212,28 mln zł (33,18%) w porównaniu z 2011 r., co wiąże się ze wzrostem przychodów ze składki na ten cel.

Na koniec 2012 r. wszystkie zakłady ubezpieczeń spełniały wymóg pokrycia marginesu wypłacalności/kapitału gwarancyjnego środkami własnymi oraz wymóg w zakresie pokrycia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami.

Wskaźnik pokrycia marginesu wypłacalności środkami własnymi na koniec 2012 r. był na poziomie 411,03%, co oznacza wzrost o 63,44 p.p. w porównaniu z 2011 r. Wzrost środków własnych był m.in. spowodowany poprawą wyniku finansowego w 2012 r. i rekomendacjami KNF w sprawie zasad wypłaty dywidendy za rok 2011.

W przypadku zakładów ubezpieczeń na życie wskaźnik pokrycia marginesu wypłacalności środkami własnymi wzrósł z 314,10% do 355,54% (o 41,44 p.p.), w pozostałych zakładach (dział II) – z 381,25% do 467,30% (o 86,05 p.p.).

Wskaźnik pokrycia kapitału gwarancyjnego środkami własnymi wzrósł o 168,24 p.p. do poziomu 1127,80%. W dziale I wynosi 979,45%, a w dziale II 1277,04%. Pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami wzrosło o 3,19 p.p. do 116,37% (zakłady ubezpieczeń na życie – 111,23%, zakłady pozostałe – 125,12%).

Biorąc pod uwagę przedstawione wyżej dane, należy stwierdzić, że sytuacja finansowa sektora ubezpieczeń w 2012 roku w Polsce była stabilna i uległa nieznacznej poprawie w stosunku do roku poprzedniego. Nie znaczy to, że na rynku ubezpieczeń nie było żadnych negatywnych zjawisk. Najwięcej zastrzeżeń, z punktu widzenia klientów, zgłaszano do produktów bancassurance i ubezpieczeń na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. W 2013 roku podjęte były decyzje związane z tymi produktami, których skutki dla wyników zakładów ubezpieczeń będą znane po zakończeniu roku.

Bibliografia

Raport o stanie sektora ubezpieczeń po IV kwartałach 2012 roku, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa, kwiecień 2013 r.

Sprawozdanie z działalności Komisji Nadzoru Finansowego w 2012 roku, KNF, Warszawa 2013.

Ubezpieczenia w liczbach 2012. Rynek ubezpieczeń w Polsce, <http://www.piu.org>

Insurance Sector in Poland in 2012

Summary

In 2012, the gross written premium in almost all groups of life as well as property and personal insurance. Growth of the amount of damages and benefits was a little bit lower. All the insurance

companies met the requirement of coverage of the solvency margin, guarantee capital with equities as well as the requirement of coverage of technical and insurance reserves with assets. Having analysed all financial indices, one may ascertain that the financial standing of the sector of insurance both of the section I and II, in 2012, was in Poland stable, and it insignificantly improved vis-à-vis the previous year.

Key words: insurance companies, gross written premium, damages and benefits, financial performance.

JEL codes: G22